

Missa exequial pel P. Manuel Casanoves, cmf
Santuari Cor de Maria
Barcelona, 16 d'abril del 2010

Benvolguts germans i germanes.

Estem celebrant l'eucaristia de comiat del P. Manuel i en ella volem agrair el do de la seva vida, la nova vida que ara viu en el Crist ressuscitat i la seva presència entre nosaltres. No és que vulgui deixar de banda les lectures que hem llegit (seria un pecat litúrgic que el P. Manel no em perdonaria), és més: serà ell mateix qui les comenti, però permeteu-me abans referir-me a la seva vida. La vida d'un cristià no deixa de ser un bon comentari i actualització de la Paraula de Déu. La veritat és que no ens gens fàcil resumir tota la riquesa de la vida del P. Manuel, perquè entre altres coses ens ha deixat un munt d'escrits, tots a mà, amb la seva pulcra caligrafia. Només el seu dietari, en el que quasi cada dia anava anotant minuciosament tot el que feia i passava d'important, són 34 llibretes amb una lletra ben entenedera però summament atapeïda. Ens ha deixat un llegat impressionant que caldrà estudiar molt atentament perquè ens ofereix un testimoni excepcional de la vida social, cultural i eclesial del nostre país, de la nostra Església i del nostre món.

Nascut a Olesa de Montserrat el 31 d'agost del 1927, als tres anys es trasllada amb la seva família a Barcelona, al n. 30 d'aquest carrer dedicat a Sant Antoni M. Claret. Dins de la ciutat viu cinc trasllats més de residència, i pateix tota la guerra en aquesta ciutat, que, podem imaginar, li deixa una empremta molt forta.

Respira a la seva família un ambient de gran religiositat i de gran estimació i apreciació per la llengua i a la cultura catalanes, però també d'obertura universal. Segons ens comentava, l'esperanto el va aprendre també a casa. Un detall del seu cristianisme arrelat a la nostra terra és que tant ell com la seva germana fan la primera comunió a Montserrat. També la seva família té relacions importants. Només cal dir que un problema seriós que va tenir a la cama va ser tractat pel Dr. Carrasco i Formiguera, i d'amígdales el va operar el Dr. Lluís Vila d'Abadal (fundador d'Unió Democràtica de Catalunya).

Després de fer els estudis en diverses escoles, finalment ve a parar, el 10 d'octubre del 1939, en aquest Col·legi Claret, on se li desvetlla la vocació Claretiana. I el fet és que ingressa en el seminari de Cervera a l'any següent, 1940. Passa després al seminari d'Alagón on té molt d'interès a no perdre la seva parla materna catalana, malgrat l'ambient més aviat espanyolista que es vivia aleshores. Diverses vegades el P. Manel ens havia explicat que a Alagón els companys li deien "ja veuràs com perdràs el català" i ell responia gairebé enfurimat: "mai perdré la meua llengua", i efectivament posava tots els mitjans perquè així fos.

Passa després a Vic, a fer el noviciat i és allà on professa com a missioner claretian el 15 d'agost del 1944.

Els seus estudis de filosofia els cursa a Solsona del 1944-1947 i els de teologia a Valls del 1947-1951. Als estius del 50 i del 51 va a Montgat per ajudar el P. Ribera en el seu famós missal publicat a l'editorial Regina. Es va desvetllant una de les seves vetes: la literària i editorial.

El 17 de juny 1951 rep l'ordenació presbiteral a la capella del Seminari de Tarragona, de mans del Cardenal Benjamín de Arriba y Castro. En el seu dietari anota que va ser company seu d'ordenació Mn. Joan Martí Alanis, futur bisbe d'Urgell. L'acompanyaren amb joia els seus pares, la seva germana Pilar i el marit d'aquesta, Josep.

Pocs dies després de l'ordenació, el 29 de juny del 51 canta missa en aquesta Església del Cor de Maria de Gràcia. En aquesta eucaristia farem servir el mateix calze que ell va estrenar en aquella ocasió.

Al setembre del 51 els seus superiors l'envien ja a Solsona a fer de professor de Música, Anglès, Ciències... "Sense cap preparació", anota el P. Manel en el seu diari, i és que ja sabem prou el perfeccionisme del P. Manel: tot i la seva capacitat i competència, no se sentia mai ben preparat per realitzar les tasques encomanades, especialment el fer de professor, i això que s'ha va haver de dedicar força anys a la docència. A Solsona i després a Valls, del 1956 al 1960, on ensenyà Litúrgia, Gregorià i d'Història de l'Església.

Durant aquests anys va combinar la docència amb estudis a l'Escola Superior de Música Sagrada de Madrid. Els realitzava durant els estius del 53 al 55, any en que obté finalment el Diploma de professor de Gregorià.

També durant aquests anys fa diversos serveis com a capellà: força predicacions i ajudes parroquials. Ell recordava amb especial afecte l'atenció a la parròquia de Montferri que va realitzar dels anys 58 al 61, substituint Mn Farnés que va anar a estudiar a Roma i París. Fa poc que va tenir el goig de visitar el santuari de la Mare de Déu de Montserrat de Montferri. Tenia un desig immens de fer aquesta visita abans de morir, i ho va poder fer en una sortida comunitària. Precisament la guia que ens va explicar el santuari era una de les noies que aleshores formaven part de la coral parroquial que hi va formar. El recordava amb molt d'afecte.

També durant aquests temps té l'interès i l'oportunitat de participar en 35è Congrés Eucarístic Internacional, que es va celebrar a Barcelona el maig i juny del 1952 i sobretot en diversos congressos litúrgics i "Coloquios nacionales de Pastoral Litúrgica" (Albacete, Conca i Ciutat de Mallorca). Certament es va sentir plenament implicat en el moviment litúrgic que desembocà en la reforma litúrgica del Vaticà II. Era un enamorat de la litúrgia que com solia dir ell, és molt més que les rúbriques a què havia quedat reduïda. Litúrgia i cant per a ell formaven un tot: innumerables referències del seu diari són a celebracions en les què participa, i subratlla sempre els himnes i cants que s'hi canten. Hi tenia una gran sensibilitat.

Ja a Valls, durant el curs del 59 al 60, i per tant en ple franquisme, imparteix un curs de català en el centre de Lectura. Aquesta és una altra de les seves passions: l'amor, l'ús, l'ensenyament, la defensa de la seva llengua: el català.

Posteriorment a Cervera i a Lleida, pels anys 67 i 68 farà classes de català a l'Orfeó Lleidatà (per als qui volien examinar de professors), i a la Càtedra de Català Samuel Gil i Gaia (Aula de Cervera) a "La Caixa", i anys més tard a Barcelona. A l'Editorial Claret publicaria dos llibrets que, en temps del franquisme, resultarien cabdals per a la pràctica i l'ensenyament del català. Escriviu bé el català-II (9a. edició 1991) i "Parleu bé el català-II" (3a. edició 1985).

L'any 1960 és destinat a Anglaterra: un any al noviciat claretià de Backwell, d'ajudant del mestre de novicis, i un any a Highcliffe com a professor de Sda. Escriptura. Història de l'Església, hebreu i, com no, Música i Litúrgia. Van ser uns anys molt significatius de la seva vida. Amb la llibertat de trobar-se en un país democràtic, va tenir contactes molt importants amb personatges de la resistència catalana a l'exili. Va fer tota la descoberta de la doctrina social de l'Església i la Declaració dels Drets Humans. En una entrevista a Foc Nou afirmava: "La Declaració Universal dels Drets Humans la vaig llegir per primera vegada a Anglaterra, perquè al nostre país molta gent no sabia ni que existís. Va ser gràcies a la publicació de l'encíclica *Pacem in terris*, del papa Joan XXIII, que una editorial de Barcelona va aprofitar per fer un apèndix al text amb tots els articles de la Declaració, i així es van donar a conèixer a Catalunya. Joan XXIII, en aquesta encíclica de l'any 1963, citava la Declaració Universal dels Drets Humans com un signe d'esperança d'aquells temps". L'altra gran descoberta va ser la del que després seria Amnesty Internacional. L'any 1961 va llegir al diari *The Observer* l'article "Els presoners oblidats" de l'advocat catòlic Peter Benenson. En l'esmentada entrevista a Foc Nou el P. Manel deixa constància de com li va colpir la seva lectura. Diu el P. Manel: "A l'encapçalament hi havia les fotografies d'alguns dels presoners. Allà s'explicava: 'Obriu el diari qualsevol dia de la setmana i trobareu la notícia que en alguna part del món algú ha estat empresonat, torturat o executat, perquè les seves opinions o les seves creences religioses són inacceptables pel seu govern. Són uns quants milions de persones, i cada vegada n'hi ha més. Llegint el diari s'experimenta un anguniós sentiment d'impotència. Però si aquests sentiments de repulsió es poguessin canalitzar arreu del món en una gran acció en comú, es podria fer alguna cosa realment efectiva".

A partir d'aquest article entra en contacte amb El Sr. Benenson. Li envia un article sobre la situació catalana, que pren peu del discurs del Dr. Jordi Pujol davant del consell de guerra; un article que interessà molt el fundador d'Amnesty International i que és publicat a la revista trimestral "Amnesty" l'11 de maig 1962 amb el títol "Catalan Protest", amb el pseudònim crec que "Jordi Quatribarrat". Abans, sobre el mateix contingut, ja havia enviat una carta al Director de la prestigiosa revista religiosa "The Tablet". El 12 de març 1962 anota al seu diari: "m'arriba el 'membership card' del Moviment "Amnesty International". És a dir: el P. Manel, a partir de la seva sensibilitat per la dignitat, la llibertat de consciència i els drets dels pobles a defensar-la troba per una banda una confirmació en el magisteri pontifici i la possibilitat de canalitzar una acció

concreta en el moviment Amnesty International que s'estava covant. Un cop a Catalunya i amb l'obertura propiciada per la mort del Generalíssim, va participar activament en la creació d'Amnesty a Espanya i a Catalunya, acceptant de ser el seu primer president l'any 1978. Si llegim el seu diari ens poden adonar de la passió i les energies dedicades a aquestes causes dels drets humans de les persones i dels pobles, en concret del poble i la cultura catalana, a través d'escrits, conferències i actes diversos.

Això s'ha complementant amb una altra de les seves passions: l'esperanto i tot el moviment de fraternitat universal que s'hi refereix, participant molt activament en la creació de l'Associació Catalana d'Esperanto (KEA), de la qual fou primer president del 1980 al 1986. Ha estat també durant molts anys representant a Espanya de la Unió d'Esperantistes Catòlics (IKUE). El món esperantista l'ha obert al P. Manel a un munt de coneixences i experiències molt enriquidores, de les que li agradava molt de parlar.

Trobem, doncs, en el P. Manel un exemple eximi de com una persona, profundament arrelada en la seva identitat catalana, s'obre a la universalitat d'una manera extraordinària, i no només en l'aspecte cultural, sinó també social i de lluita en favor dels drets humans.

Tornat d'Anglaterra, va fer de professor al seminari claretia de Cervera dels anys 1962-68. Va impartir classes de Literatura, Català, Grec, Anglès, Música i Esperanto.

A partir de l'any 1968 és destinat a la comunitat de Llúria, vinculada a l'Editorial i Llibreria Claret. L'estada en aquesta comunitat va ser llarga, fins el 1990, i molt intensa. Combinava les seves tasques pastorals amb un gran implicació en la defensa i difusió de la llengua, la constitució d'Amnesty Internacional a Catalunya i Espanya, la participació en tota mena de debats, actes, escrits i manifestos a favor de la llengua i la cultura catalana i dels drets humans, la tasca editorial. Podem citar, entre moltes altres iniciatives, la promoció del diari "Avui" i la vinculació al Grup Sant Jordi pels drets humans.

L'any 1990 és destinat a Vic on desenvolupa una altra de les seves passions: la recerca història, aplicada en concret a la vida del Pare Claret i de la Congregació Claretiana. Gràcies a les investigacions perseverants i minucioses del P. Manuel hem anat descobrint aspectes importants de la vida del nostre P. Fundador. Des del 2004, ja quan la seva salut començava a minvar notablement, va ser destinat a aquesta Casa de Gràcia. Entre les coses que li permetia la salut, ha estat fidel a la missa diària i dominical en aquesta església del Cor de Maria.

Ha patit molt la disminució de les seves possibilitats de desplaçament, que ni li han tret, però, el seu esperit curios, investigador, delerós de mantenir-se al dia de tot el que anava passant en el món de la cultura i de la societat i església catalana i universals. Encara l'altre dia, en conversa personal, em deia que tenir 3 o 4 investigacions en curs que estaven empantanegades perquè ja no es podia desplaçar als arxius no sabia que havia documentació que analitzar.

Tota aquesta sensibilitat el P. Manuel la vivia des de la seva profunda fe cristiana i la seva vocació claretiana. Gran enamorat del P. Claret, el va imitar en el seu arrelament a la terra i la seva projecció universal, especialment en la promoció de l'Evangelí de la justícia, la pau i la llibertat. Una fe que tenia moments intensos en la litúrgia, inseparable unida a la música sagrada. Un fragment de la seva homília de Nadal expressa molt bé amb quin esperit vivia la litúrgia i la seva reforma conciliar: “Avui, tot i el caràcter nadalenc, no ens fixem en episodis, en quadres de Pessebre o de Pastorets o altres moments històrics o llegendaris de l'Infant Jesús, sinó que ens aturem a contemplar i meditar la profunditat i la grandesa del misteri. Contrast entre la importància d'una lectura lenta i contemplativa del pròleg de St. Joan, amb la pressa i falta d'atenció amb què despatxàvem, en llatí, aquestes paraules, al final de cada missa. Val més ara una sola vegada que no pas abans cada dia”.

I, seguint el fil de les seves homílies, podem captar una vivència del cristianisme molt connectada amb la problemàtica social i fins política que ens toca de viure. La primera lectura que hem llegit avui la comentava així: “La primera lectura ens descriu la primitiva comunitat cristiana. Podria semblar comunisme, però sí es comunitarisme. Solidaritat compartia, un cor, una ànima. Però també una bossa, una administració en comú. Ajut solidari, Enllaç Solidari, Germanor (caixa de compensació entre comunitats riques i comunitats pobres), campanya 0,7% del PNB per al tercer món, etc. Etc. Els cristians no som els qui, per principi i per damunt de tot, han de defensar la propietat (“Populorum Progressio”). Casos antagònics: del diputat Jiménez Fernández, democristià professor de Sevilla, que proposava a les Corts espanyoles una reforma agrària inspirada en les encíclics pontificies. L'airada oposició del tradicionalista Lamamié de Clairac: als defensors de la propietat, tant se'ns dóna que na prenguin en nom de Stalin o del Papa, ens haurem de declarar cismàtics”.

I, pel que fa a l'evangelí que hem proclamat, indicava el P. Manel en el seu esquema d'homília: “Senzillesa, humilitat, pobresa, petits, infants, cansats, afeixugats. És un gran consol de sentir les paraules del final de l'Evangelí en un món en què sembla que tothom va a la seva, sense preocupar-se dels altres. Mireu les empentes per entrar al metro, per pujar al tren o a l'autobús; les corredisses per ser el primer a les rebaixes dels grans magatzems. És un consol de sentir que hi ha Algú que es preocupa per nosaltres i que ens ofereix repòs i alleujament.”

En una alta homília, que és un bon comentari tant de l'evangelí com el salm que hem llegit, afirma: “Jesucrist, al centre de tot, l'únic indispensable, l'únic en qui podem confiar, l'únic que no ens defraudarà mai. En contrast amb tants altres salvadors i homes providencials, líders polítics, sindicals, artístics, esportius, etc. Que ens deixen desenganyats després d'haver-hi posat la confiança, els vots, etc. Jesús és el nostre bon pastor... però alerta amb la idea del gregarisme i la

massificació! Som al temps de la despersonalització sota la influència de les grans multinacionals que tot ho fabriquen i munten en sèrie i en quantitats enormes, i que són la ruïna de la petita i mitjana indústria i del treball d'artesanía... Jesús, en canvi, ens coneix, ens estima i ens dóna la vida a cadascú de nosaltres individualment –no som mai uns anònims-...”

Voldria acabar amb unes paraules dedicades pel P. Manuel a l'esperança, que també són significatives d'aquesta espiritualitat sempre en relació amb els esdeveniments socials. Fa referència a una portada de l'Avui llegida en un quiosc: “Encara hi ha esperança”. “Per un moment m'ha semblat com si un dels temes principals de la Missa d'avui passés a primera notícia dels diaris, però després, en un altre quiosc: “mientras haya liga, hay esperanza...”. I proposa una possible “Sagrada Congregació per a la Defensa de l'Esperança, com n'hi ha per la Defensa de la Doctrina de la Fe, i de Propagació de la Fe”, bo i afegint: “Alegría – esperanza. Donar raó de la nostra esperança, però sempre amb humilitat i respecte. Hi ha respostes que són ofensives, que allunyen de nosaltres el qui pregunta. Homes d'esperança enfront d'un món desesperat. Homes joiosos enfront d'un món trist. “No se'ns nota!” (el personatge de Bernanos que observava els cristians que sortien de Missa...) Semblança amb Maragall (“l'Església Cremada”): “com us hi podeu avorrir o adormir, si davant vostre passa la cosa més forta del món...?”.

I a l'entrevista de Foc Nou abans mencionada, el P. Manuel Casanoves acabava deixant un missatge esperançat “Un signe d'esperança és el fet que encara seguim aquí, que els poders polítics, mediàtics, dictatorials, el materialisme i el consumisme, per anomenar-ne només alguns exemples, encara no ens hagin consumit i ens quedi l'esperit, uns certs ideals. Això dóna esperança i ens diu que ens en podem sortir. Malgrat tota l'escombraria del nostre món, encara sura un esperit humà i, per què no dir-ne així: un esperit cristià.”

Ens quedem, doncs, amb aquest missatge d'amor Jesucrist, en qui confiem que ja reposa, i d'esperança, que ell ja veu coronada en l'entrada en el Regne de l'Amor definitiu del Pare. Que ens acompanyi des d'allà als qui encara fent camí en la nostra terra i la nostra societat.

P. Màxim Muñoz Duran
Provincial dels Claretians de Catalunya